

Урок 33

Тема. Образи Вільяма Лєграна, Джупітера, оповідача

Мета уроку (розвиток компетентностей). *Предметних і комунікативних:* знання і розуміння сюжету оповідання «Золотий жук»; уміння характеризувати персонажів, акцентуючи увагу на окремих важливих деталях або фрагментах почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; зіставляти висловлювання різних персонажів про одну й ту саму подію чи факт; зіставляти погляди персонажів і оповідача та ін.; визначати основну мету та прогнозувати наміри персонажа/ оповідача художнього тексту, висловлювати своє ставлення до зображених у творі людей, подій, ситуацій, явищ тощо. **Ключових:** розвиток уміння розмежовувати в художньому тексті/медіатексті фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст; аргументовано висловлюватися про достовірність інформації і наводити аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментувати підтекст; імпровізувати з художнім текстом.

Обладнання: підручники, зошити, ПК, презентація.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Зміст уроку

I. Актуалізація та корекція знань. Хвилинка творчості. Учнівські «Палітри емоцій».

II. Мотивація навчальної діяльності. Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми.

Слово вчителя. Твори Едгара По – гімн розуму. Сьогодні на уроці ми переконаємось, як за допомогою розуму, за допомогою інтелекту, засобами дедукції можна розплутати приховані під нашаруванням століть дивовижні таємниці. Оповідання Е. По не є звичайним детективом. У ньому немає злочину і злочинця. Але воно не менш цікаве, тримає в напрузі читача до кінця розповіді, не менш дивовижна і розв'язка.

Робота з таблицею «ЗХД». Що вам відомо з теми уроку, що ви хочете дізнатися? Робота з першими двома колонками таблиці.

Знаю	Хочу дізнатися	Дізнався

III. Сприйняття і засвоєння матеріалу.

Розповідь учителя з елементами бесіди. Романтичні герої Е. По можуть бути ким завгодно, тільки не пересічними людьми. Таким є Вільям Лєгран. Переслідуваний невдачами і банкрутством, він оселяється на пустельному острові.

- Що оповідач нам повідомляє про свого друга? Як він живе, чим займається, який у нього настрій?

Реакція Лєграна на «золотого» жука, знайденого ним для колекції, свідчить про його дивацтво. Слуга Джупітер турбується, чи не захворів господар - той весь час щось рахує, шепоче якісь слова, малює дивні знаки і надовго зникає з дому, лазить по горах – дивна поведінка, яка межує з божевільям. Лєгран і справді перебуває у стані високої нервової напруги, сприймає знахідку як щасливе знамення, шанс поновити втрачені статки. На початку оповідач і Джупітер позаочі вважали його не зовсім уповні розуму. Коли ж у фіналі Лєгран детально описує свої дії, ми бачимо чітку послідовність у розшифруванні тайнопису, непохитну волю до успіху, яка помилково була прийнята за одержимість, витончене почуття гумору героя, котрий розіграв свого недалекоглядного друга та марновірного слугу.

Факти і судження: учимось мислити критично. Легенда про величезні скарби, які заховав пірат Кідд, неодноразово використовувалася у літературі. Зокрема, Едгаром По в оповіданні «Золотий жук», Робертом Стівенсоном у повісті «Острів скарбів».

Англійський пірат, відомий як Капітан Кід, спочатку був призначений урядом для боротьби з піратами біля берегів Америки і захоплення французьких суден. Коли на його кораблі скінчилися запаси продовольства, команда збунтувалася. Тоді Кід вирішив сам стати піратом. Він захопив п'ять англійських суден, тому був офіційно оголошений піратом і позбавлений права на амністію.

Кіда вважали власником незліченних скарбів, що не відповідає істині. Сподіваючись на заступництво англійських лордів, Кід пообіцяв, що він у королівську скарбницю внесе 30 тисяч фунтів, і добровільно здався владі. Але його закували в ланцюги і відправили в Лондон. Судді визнали Кіда винним, пірата прилюдно повісили. На кораблі тих коштів не знайшли, тому виникла легенда про заховані ним скрині золота. Цим користалися аферисти. Так, Е. По знав про судову справу проти двох молодиків, які спробували продати «справжній» лист Кіда, де розповідалось про заховані дві скрині із золотом і коштовностями загальною вартістю до 20 тисяч фунтів стерлінгів.

- А що ви знаєте про піратський прапор?

Прапор із черепом і схрещеними кістками, який ще називають Веселий Роджер, із ХІХ століття вважають символом піратства. Насправді ж, основою піратської тактики була хитрість. Корсари піднімали прапори тих країн, яким симпатизували або міняли прапори залежно від ситуації. Наприклад, атакуючи «іспанця» пірати могли підняти морський прапор Англії, а щоб ухилитися від англійських бойових кораблів можна було підняти прапор Нідерландів (Голландія не воювала з Англією). Джентльмени удачі намагалися нападати з якомога меншими втратами. Тому піратський прапор вивішувався в останню мить, коли готуватися до відбиття атаки було вже пізно. Під час атаки використовували чорний сигнальний прапор, який означав наказ до негайної зупинки і капітуляції. Якщо супротивник не здавався, піднімали червоний – символ збройного нападу, відмову від милосердя до ворога. Англійці адаптували до своєї вимови французький вислів: «Joueux Rouge» (яскраво-червоний) став «Веселим Роджером». А чорний прапор із двома діагональними білими смугами був попередженням триматися подалі, бо на борту небезпечна пошесть чуми. Пірати нерідко використовували його для залякування, щоб уникнути нападу з боку потужних військових кораблів. З часом білі смуги в уяві письменників перетворилися на перехрещені кістки.

ІV. Формування знань, умінь, навичок і компетенцій.

Робота з художнім текстом. Актуалізація знань. Едгар По говорив: «У художньому творі не може бути зайвих елементів, тут все треба прораховувати з математичною логікою». І письменник звертає увагу на кожну деталь твору.

Евристична бесіда.

- Які деталі створюють атмосферу таємничості? Наведіть приклади з тексту (опис природи острова, жука, черепа, поведінки Леграна).
- Як автор змальовує емоційну напругу?
- Якими художніми деталями автор характеризує зміни у поведінці головного героя.
- З якою метою автор так детально дає портретні характеристики, описує поведінку, душевний стан героїв?
- Яке ваше ставлення до героїв твору? Чи змінювалось ваше ставлення до них із часом? Чому?
- Хто веде розповідь про події, описані у творі?

Творче завдання. Перекажіть стисло сюжет твору від імені Джупітера та Леграна.

Характеристика образів. Робота в групах.

1 група: характеристика образу оповідача:

- що нам відомо про оповідача?
- як він характеризує героїв твору?
- що можна сказати особисто про нього?
- яка його функція у творі?

Висновки: оповідач симпатичний, благородний; він також аналітично мислить, але не так блискуче, як головний герой. Його функція – робити неправильні здогадки, на тлі яких проникливість героя видаватиметься геніальною, захоплюватися спостережливістю, схильністю до дедукції і «залізною логікою» героя.

2 група: характеристика образу Джупітера:

- роль образу Джупітера згідно авторського задуму;
- наведіть факти біографії Джупітера;
- про які риси характеру вони свідчать?
- за допомогою яких художніх засобів автор змальовує образ Джупітера;
- наведіть приклади комічного;
- складіть сенкан про героя.

Висновки: образ Джупітера потрібний автору для того, щоб за принципом протиставлення змалювати яскравіше образ інтелектуала Леграна; але в той же час Джупітер – добра, турботлива, відповідальна людина, він по-батьківськи опікає «масу Вілла». За допомогою гумору, з яким змальовано образ слуги, автор розряджає напругу в розповіді.

3 група: характеристика образу Леграна:

- біографія Леграна;
- освіта, його знання і вміння;
- особисті якості;
- сприйняття Леграна іншими персонажами;
- місце в системі образів.

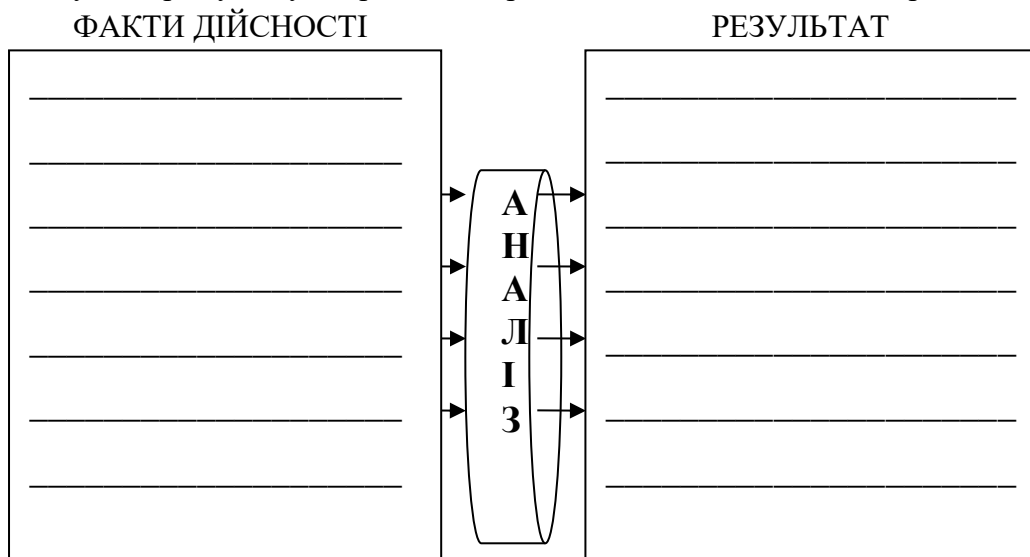
Висновки: Образ Леграна завдяки композиційному прийому «розповідь у розповіді», наявності зовнішньої і внутрішньої дії, розкривається з трьох точок зору: оповідача-приятеля, Джупітера, через власні дії та роздуми. Автор проводить читача від поверхової до внутрішньої, глибини характеристики, яка є справжньою. Легран вражає знаннями, особистісними якостями, багатим внутрішнім світом.

V. Закріплення вивченого матеріалу, узагальнення та корекція знань.

Вирішення проблемного питання. Чи змогли б розгадати криптограму інші герої повісті? Чому, хоч розгадка таємничого запису на пергаменті здається дуже простою, вона під силу небагатьом – таким як Легран?

Коментар. В оригінальному тексті, помітивши на пергаменті фігурку кози, Легран не побачив логіки, оскільки пірати не займалися скотарством), тому він припустив, що на малюнку зашифроване ім'я капітана піратів (kid – козеня і Kidd – ім'я), це навело його на думку про захований скарб. У перекладі Р. Доценка малюнок пірата стає зрозумілим українському читачеві зображенням kota, перекладач так обіграє співзвуччя *kit* – *Kid*. Якби Леграну далі не «спало на думку: а може, цей «єпископів заїзд» якось стосується давнього роду Біскопів», скарби не знайшлися б. Та й про загадковий напис Легран говорить так: «Ці знаки й цифри утворюють шифр, тобто в них криється певний зміст. Але з того, що я чув про Кіда, можна було зробити висновок, що він не здатний був укласти вигадливої криптограми. Отож я вирішив, що цей код не складний - тобто саме такий, який може здатись нерозв'язним.»

Створення опорної схеми. Простежте ланцюжок роздумів головного героя. Складіть схему «Секрет успіху Лєграна». Скористайтесь макетом, або створіть власний.



Інтерактивні вправи. «Упізнай героя твору "Золотий жук"»: <https://learningapps.org/display?v=pmc1n7mhn24>; «Секрет успіху Вільяма Лєграна»: <https://learningapps.org/display?v=pug0uyyuc24> та «"Золотий жук". Ланцюжок розгадки»: <https://learningapps.org/display?v=p4fht1upc24>

Заповнення таблиці – порівняльної характеристики героїв твору.

Етапи характеристики	Вільям Лєгран	Приятель Лєграна	Джупітер
Роль у творі			
Роль у розкритті таємниці			
Мета, яку ставить собі герой, беручись до справи			
Ставлення до партнера по розслідуванню			
Особливі риси характеру			
Подібність образів, спільне в характерах			

VI. Підбиття підсумків, рефлексія. Вільна думка. Чи можна назвати детектив серйозною літературою? Доповнення таблиці «ЗХД».

Працюємо вдома. 1. Поміркуйте, які риси характеру Лєграна, на вашу думку, подібні до рис характеру самого автора. Складіть цитатну характеристику персонажа. 2. Творчий проєкт. А. Запропонуйте продовження історії про золотого жука. Б. Фотоквест «Сторінками новели "Золотий жук"».